

En försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 (U2016/02376/S)

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på rubricerad remisspromemoria.

Sammanfattning

SKL tillstyrker förslaget med försök med betyg från årskurs 4. Vi vill även peka på ett antal finansiella, organisatoriska och kompetensutvecklingskonsekvenser som följer av förslaget inte är besvarade i rubricerad promemoria.

4. Tidigare förslag om betyg från årskurs 4

I Departementspromemorian (U2014/4783/S) föreslogs i en sexpartiöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderata Samlingspartiet, Miljöpartiet de Gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna, i sammanfattning, att betyg skall införas i årskurs 4 och 5 i grundskolan och motsvarande skolformer vid läsårets slut i alla ämnen utom språkval i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

SKL saknar en utförlig konsekvensbeskrivning, analys av förväntade effekter, idé om uppföljning och utvärdering samt resurser för bland annat kompetensutveckling av lärare.

SKL verkade under ett par år i den arbetsgrupp som fanns vid Utbildningsdepartementet och underströk där vikten av systematisk utvärdering av betyg från årskurs 6, både av kostnader och av effekter på lärande och undervisning, inte minst för elevernas skull men även för systemlegitimitetens: innan staten tar ytterligare steg på denna väg, bör den vara upplyst.

Notabelt är att den nya utvärderingen av betyg från årskurs 6 som regeringen beslutat att Statens skolverk skall genomföra inte är färdig förrän den 16 december år 2016 och att förslaget till en försöksverksamhet om betyg från årskurs 4 kommer innan den är färdig.

5. Överenskommelsen om försöksverksamheten med betyg från årskurs 4

Vi finner det mindre lämpligt att samma myndighet, Statens skolverk, pekas ut att administrera och genomföra försöket samt att utvärdera densamma. Det är inte en

legitimitetsskapande åtgärd. Det bör redan i detta skede styras över till exempelvis IFAU.

Även om detta är en frivillig lösning hade det varit lämpligt att staten tydligt erbjöd kompetensutveckling för de lärare som kan behöva detta och att staten ersätter för de eventuella merkostnader som kan komma för att ändra system och rutiner för administration av betyg med mera. Detta även för att underlätta utvärdering av den kompetensutveckling som behövdes.

Enligt SKL kan det borga för en bredare och bättre uppslutning kring försöket. Det kan inte uteslutas att det därför, som förslaget nu ligger, kan finnas huvudmän som avstår från att ansöka på grund av statens relativa ointresse att ersätta för eventuella merkostnader och kanske även för kostnader som idag inte kan förutses till följd av försöket.

SKL noterar att hela betygssystemet skall utvärderas enligt en politisk överenskommelse och redovisas för Sveriges riksdag år 2020 och att denna föreslagna särskilda förordning skall gälla till och med utgången av år 2021. Vi påpekar att samtliga effekter av den föreslagna försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 inte kommer att kunna bli föremål för en redovisning till Sveriges riksdag gällande hela det nya betygssystemet.

6. En försöksverksamhet med betyg från årskurs 4

SKL finner det anmärkningsvärt att staten inte pekar ut huvudmannens roll i försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 annat än att förmedla rektorer och lärares önskan att delta i densamma. Avsaknaden av roll i försöksverksamheten för huvudmannen, i fråga om exempelvis utvärdering och uppföljning gör det svårare att skapa intresse för huvudmän att delta.

Vår uppfattning är att det inte går att följa upp eller utvärdera en försöksverksamhet som pågår bland ett antal skolor hos huvudmannen utan att huvudmannen finns med i den processen, särskilt som det kommer att finnas ett antal skolor hos samma huvudman som inte deltar som kommer att användas som jämförelseobjekt. Det är huvudmannen som hålls ansvarig för hur resultaten faller ut inom ramen för försöket, inte skolor, rektorer eller lärare. SKL anser att såväl denna del som försöksverksamheten som helhet bör hålla god vetenskaplig kvalitet.

SKL vill gärna se en viljeinriktning från staten som öppet välkomnar huvudmän som vill delta i den kommande försöksverksamheten. Vi välkomnar också att det kan komma bli nödvändigt att göra avsteg eller beviljas undantag från vissa föreskrifter för att försöket skall bli så bra som möjligt.

7. Ikraftträdande

SKL delar bedömningen att försöksverksamheten kan påbörjas under år 2017 under förutsättning att finansierings- och andra frågor som här påpekas löses.

8.2 Pedagogiska konsekvenser

SKL erinrar om de senaste årens diskussion om diskrepansen mellan resultaten för betyg, nationella prov och internationella undersökningar. Vi menar att det är väsentligt att stärka tilltron till betygen, inte minst om de, som fallet är här, skall ges tidigare. Det är betygen som bör ge den säkraste eller mest tillförlitliga bedömningen i och med att det är det formella myndighetsbeslutet och även den bedömning som skall spegla elevens samlade kunskap och kompetens samt därmed användas för att regelbundet utvärdera skolan.

8.3 Konsekvenser för barn och elever

Departementet skriver (sidan 18) att ”... [e]ftersom deltagande i försöksverksamheten bygger på frivillighet bör de skolor som deltar ha förutsättning att vid genomförande minimera eventuella negativa konsekvenser av tidiga betyg.”

SKL ställer sig frågande till denna formulering eftersom en förändring rimligen bör ha fokus på att både minimera eventuella negativa konsekvenser men även att öka de positiva effekterna, inte enkom det förstnämnda utan särskilt det senare.

8.4 Ekonomiska och organisatoriska konsekvenser

När det gäller de konsekvenser som beskrivs konstaterar SKL att det inte finns tillräckligt med underlag i promemorian för att avgöra om eller vilka kostnader som kan uppstå. Att finansieringsprincipen inte är tillämplig är inget skäl att inte ersätta huvudmännen för de eventuella merkostnader som försöket ändå kan komma att medföra.

Departementet skriver (sidan 19) att ”[d]en eventuellt ökade kostnaden för att sätta betyg från årskurs 4 kan emellertid anses bli kompenserad av den förväntade kostnadsminskningen som borttagandet av kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen för berörda årskurser medför. Mot bakgrund bör därför kostnaderna för att delta i försöksverksamheten vara marginella.”

SKL invänder inte mot denna förväntan, däremot saknar vi en beräkningsgrund och en tydlig motivering om vad staten anser vara marginella kostnader.

SKL saknar även svar på varför staten antar att ”det inte bör uppstå några konsekvenser av förslaget för en skolas interna organisation eller huvudmannens organisation av sina skolenheter”. SKL menar att så kan vara fallet, men att

beräkningar och argument samt antaganden för beräkningar för att stödja denna uppfattning saknas.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

Reservation lämnades av Alliansen, bilaga 1

Särskilt yttrande lämnades av Vänsterpartiet, bilaga 2

Styrelsen för Sveriges Kommuner och
Landsting
2016-06-10

**Reservation från Alliansen (Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och
Kristdemokraterna), styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting**

En försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 (U2016/02376/S)

Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna reserverar sig till förmån för eget yrkande att göra tillägg i yttrandet enligt följande mening
”Beredningen ifrågasätter starkt begränsningarna, rörande vilka som får delta i försöksverksamheten”.

Styrelsen för Sveriges Kommuner och
Landsting
2016-06-10

Särskilt yttrande från Vänsterpartiet, Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting

En försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 (U2016/02376/S)

Vänsterpartiet har inte deltagit i partiöverenskommelsen angående försöksverksamhet med betyg från åk 4. Eftersom V har en tydlig hållning i betygsfrågan lämnar vi detta yttrande.

Vänsterpartiet är emot den typ av betyg som finns idag, där elever rangordnas. V vill att betyg ska införas först i åk 9 och då ska det handla om ett intyg och omdöme som en elev får med sig när man slutar. Där ska framgå att eleven har genomgått utbildningen och fått de kunskaper och färdigheter som eleven har rätt till.

Ett flertal granskningar har visat att det nuvarande betygssystemet med graderade betyg inte är helt rättvist. Betygsättningen skiljer sig mellan olika skolor. Skolor ger ibland för höga betyg för att locka till sig fler elever.

Ett viktigt argument mot en försöksverksamhet med betyg från Åk 4 är att det inte finns belägg i forskningen för att betyg gagnar elevernas kunskapsutveckling. Särskilt lågpresterande och yngre elever verkar påverkas mer negativt av betygsättning jämfört med äldre och högpresterande elever enligt Vetenskapsrådets sammanställning, Forskning och skola i samverkan 2015.

V anser att det är olyckligt att försöksverksamheten innebär att man ersätter Individuella utvecklingsplaner (IUP) med betyg. Rätt använd är IUP och formativ bedömning ett bättre sätt att synliggöra och arbeta med elevernas kunskapsutveckling.